

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІІК

Оксана КОВАЛЬ

31.08.2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. профектора з науково-педагогічної роботи

Віктор ОСТРОВЕРХОВ

31.08.2023 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор ІНІІНОТ

Святослав ПИТЕЛЬ

31.08.2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

**з дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»
ступінь вищої освіти – магістр
галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки
спеціальність 053 – Психологія
освітньо-професійна програма «Психологія перемовин та
медіація»**

кафедра психології та соціальної роботи

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год.)	Практ. (семін.) (год.)	ІРС (год.)	Тренінг КПЗ (год.)	Самост. робота студ. (год.)	Разом (год.)	Екз. (сем.)
Денна	1	1	30	15	5	6	94	150	1
Заочна	1	1	8	4	-	-	138	150	2

Тернопіль – ЗУНУ, 2023

31.08.2023
[Signature]

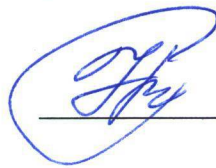
Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки магістра галузі 05 «Соціальні та поведінкові науки» 053 «Психологія», затвердженої Вченою радою ЗУНУ (протокол №10 від 23.06.2023 р.)

Робочу програму складено:

к.психол.н., доцентом, доцентом кафедри психології та соціальної роботи **Тетяною НАДВИНИЧНОЮ**; доцентом кафедри психології та соціальної роботи, к.юр. н., **Оксаною ЯРЕМКО**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та соціальної роботи, протокол № 1 від «28» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри психології та соціальної роботи, д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Розглянуто та схвалено групою забезпечення спеціальності «Психологія» протокол №1 від «30» серпня 2023 р.

Керівник групи
забезпечення спеціальності
д.психол.н., професор

Андрій ГІРНЯК

Гарант ОП
«Психологія перемовин та медіація»,
д.псих.н., професор

Сергій ШАНДРУК

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Психологія конфліктів та медіація»

1. Опис дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»

Дисципліна «Психологія конфліктів та медіація»	Галузь знань, спеціальність, ОПП СВО	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 5	галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Статус дисципліни нормативна Мова навчання українська
Кількість залікових модулів – 4	спеціальність 053 – «Психологія»	Рік підготовки: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна – 1</i> Семестр: <i>Денна – 1</i> <i>Заочна - 1</i>
Кількість змістових модулів – 3	Освітньо професійна програма – «Психологія перемовин та медіація»	Лекції: <i>Денна – 30</i> <i>Заочна – 8</i> Практичні заняття: <i>Денна – 15</i> <i>Заочна – 4</i>
Загальна кількість годин – 150/150	ступінь вищої освіти – магістр	Самостійна робота: <i>Денна – 94</i> Індивідуальна робота – 5 Тренінг – 6 <i>Заочна – 138</i>
Тижневих годин – 10 з них аудиторних – 3		Вид підсумкового контролю – екзамен

2. Мета і завдання дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»

2.1. Мета вивчення дисципліни – отримання студентами необхідного обсягу теоретичних знань з конфліктології та медіації, а також набуття ними практичних умінь та навичок щодо врегулювання конфліктів шляхом медіаційних практик.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Для досягнення визначеної мети треба, щоб студенти:

- засвоїли та вільно оперували спеціальною термінологією з конфліктології та медіації;
- знали поняття, сутність, природу, ознаки, функції, види, типи, спрямованість і межі поширення конфліктів;
- вміли аналізувати причини виникнення і розвитку конфліктів;
- вивчили моделі поведінки у конфлікті, правила організації безконфліктної взаємодії, урегулювання та вирішення конфліктів;
- набули навички у застосуванні основних стратегій, тактик і технологій розв'язання конфліктів;
- вивчили поняття, сутність, природу, ознаки медіації як альтернативного засобу вирішення конфліктів;
- знали принципи, види і моделі медіації;
- отримали знання про процедуру медіації та її учасників;
- вміли давати оцінку конфліктній ситуації, ефективно здійснювати медіаційні процедури, опираючись на законодавчу базу.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ФК13. Здатність використовувати сучасні медіаційні техніки та прийоми спрямованого впливу на свідомість і поведінку в процесі міжособистісних взаємодій, передбачаючи ризики та беручи на себе відповідальність за хід медіації при вирішенні конфлікту.

ФК14. Здатність своєчасно приймати складні рішення, ефективно відпрацьовувати декілька проблем або завдань одночасно, а також демонструвати гнучкість та відкритість до нових структур, процедур і технологій ведення й перебігу процесу медіації під час вирішення конфлікту із використанням психологічних засобів.

2.4. Передумови для вивчення дисципліни

Засвоєння знань за програмою вступного фахового випробування за спеціальністю 053 – Психологія та базових знань першого (бакалаврського) рівня.

2.5. Результати навчання

ПРН14. Стресостійкість, адаптивність, довільна саморегуляція та ефективність дії в умовах швидких змін і підвищеної невизначеності під час ведення перемовин та медіації на основі аналітичного розрахунку, планомірного впливу на учасників соціальних зв'язків і взаємодій та програм психологічного супроводу професійної діяльності.

ПРН15. Конструктивне встановлення незгоди, напрацювання альтернативних рішень, передбачення ризиків та психологічна готовність брати на себе відповідальність за хід перемовин та медіації.

ПРН16. Використання сучасних медіаційних технік та прийомів спрямованого впливу на свідомість та поведінку в процесі міжособистісних взаємодій, передбачаючи ризики та відповідальність за хід медіації при вирішенні конфлікту.

ПРН17. Своєчасне прийняття складних рішень, ефективне відпрацювання декількох проблем або завдань одночасно, а також демонстрування гнучкості та

відкритості до нових структур, процедур і технологій ведення й перебігу процедури медіації під час вирішення конфлікту із використанням психологічних засобів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

«КОНФЛІКТОЛОГІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ»

Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»

Навчальна дисципліна «Психологія конфліктів та медіація»: завдання, поняття, предмет, методи вивчення, система. Понятійний апарат навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація».

Роль навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація» у формуванні професійної культури. Взаємодія навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація» з іншими навчальними дисциплінами. Джерела навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація». Історія зародження науки про конфлікти. Конфлікт як предмет гуманітарного дослідження.

Література: 1, 12, 23-26, 29-40, 41-42, 47-49, 52.

Тема 2. Сутність і структура конфлікту

Поняття «конфлікт». Передумови виникнення конфлікту. Ознаки конфлікту. Значення конфлікту. Структура конфлікту (об'єктивні та суб'єктивні складові).

Основні види і типи конфлікту.

Література: 29-40, 41, 47-48, 55, 59-69.

Тема 3. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. Змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту

Причини виникнення конфліктів. Організаційно-управлінські причини виникнення конфліктів. Соціально-психологічні причини виникнення конфліктів. Особистісні причини конфлікту. Динаміка конфлікту. Умови протікання конфлікту. Дії учасників конфлікту. Стадії розвитку конфлікту.

Межі конфлікту (просторовий, часовий та внутрішньосистемний). Диспозиційний підхід. Ситуаційний підхід. «Зовнішній» і «внутрішній» плани конфліктності. Онтологічний підхід у дослідженні конфліктної поведінки. Функціональний і дисфункціональний характер конфлікту. Функції конфлікту, їх види. Деструктивні наслідки конфлікту.

Література: 29-40, 41, 47-48, 55, 59-69.

Тема 4. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфліктує.

Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті

Класифікація стратегій управління конфліктом. Бінарна. Двумірна модель («сітка Томаса»). Способи розв'язання і регулювання конфліктів. Можливі шляхи розв'язання конфлікту. Тактики вирішення конфліктних суперечностей. Особливості сприйняття конфліктної ситуації. Можливі стилі завершення конфліктної ситуації.

Методи психокорекції конфліктної поведінки (Соціально-психологічний тренінг; індивідуально-психологічне консультування; аутогенне тренування; посередницьку діяльність психолога (соціального працівника); самоаналіз конфліктної поведінки, арт-терапевтичні методи саморегуляції психологічного стану та корекції поведінки у конфлікті тощо).

Література: 30-32, 34-35, 41, 55, 59-69.

Тема 5. Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів

Шляхи вирішення трудових конфліктів. Конструктивне вирішення конфліктів. Умови й фактори розв'язання конфліктів. Етапи розв'язання конфлікту. Стратегії виходу з конфлікту. Основні технології компромісу й співробітництва. Урегулювання конфліктів за участю третьої сторони. Етика регулювання конфліктів. Етичні принципи посередницької діяльності психолога.

Психологічні умови розв'язання внутрішньоособистісних конфліктів. Фактори конструктивного вирішення внутрішньоособистісних конфліктів. Способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів. Латентні (приховані) способи подолання внутрішньоособистісних конфліктів. Керування внутрішньоособистісними конфліктами. Механізми подолання внутрішньоособистісних конфліктів.

Література: 30-32, 34-35, 41, 59-69.

Тема 6. Сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам

Прогнозування розвитку конфліктної ситуації. Профілактика конфліктів. Попередження стресів у конфлікті. Стрес, конфліктність і здоров'я людини. Технологія попередження конфліктів. Розробка нормативних процедур розв'язання типових предконфліктних ситуацій. Заспокійливе матеріальне середовище, що оточує людину. Зміна свого ставлення до проблемної ситуації. Способи й прийоми впливу на партнера по спілкуванню. Психологія конструктивної критики. Попередження трудових конфліктів. Регулювання інноваційних конфліктів. Способи оцінки результатів діяльності.

Література: 30-32, 34-35, 41, 55, 59-69.

Змістовий модуль 2.

«МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ»

Тема 7. Теорія медіації

Поняття та природа медіації. Ознаки медіації. Передумови медіації. Компоненти медіації. Сфери застосування медіації. Переваги медіації. Принципи медіації.

Види медіації (за категорією спорів, у яких здійснюється медіація; залежно від мети проведення процедури медіації; залежно від способу взаємодії процедури медіації саме із судовим провадженням; за стадією судового провадження, на якій проводиться процедура медіації; залежно від того, на підставі чого медіації надається обов'язковий характер; та ін.).

Моделі медіації (регулятивна або проблемно орієнтована модель медіації; реляційна медіація або медіація відносин; модель гармонійної медіації; фасилітаційна медіація; оціночний стиль у медіації; трансформативна медіація; наративна медіація; та ін.).

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Тема 8. Учасники медіації

Право на медіацію. Сторони медіації. Правові умови участі сторін у медіації. Угодоздатність. Морально-психологічні умови участі сторони в медіації. Права і обов'язки сторін медіації. Медіатор. Підготовка медіатора. Функції медіатора. Права і обов'язки медіатора. Відповідальність медіатора. Інші учасники медіації (адвокат, перекладач, фахівець (експерт), законні представники дитини).

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Тема 9. Майстерність медіатора

Медіатор як професія. Акредитація. Реєстр медіаторів. Вимоги для набуття професії медіатора. Вимоги професійних організацій щодо акредитації медіаторів.

Особливості акредитації медіаторів у сфері сімейної медіації. Вимоги професійних організацій щодо акредитації сімейних медіаторів.

Компетентності медіатора. Конфліктологічна компетентність медіатора. Комуникативна компетентність медіатора. Процедурна компетентність медіатора. Рефлексивна компетентність медіатора. Правова компетентність медіатора. Техніки медіатора.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Тема 10. Медіаційна процедура

Загальна характеристика медіаційної процедури. Премедіація. Критерії медіабельності спорів. Підготовка до медіаційних переговорів. Стадії медіації (підготовча стадія; збір інформації та визначення тем для обговорення; збір інформації та визначення тем для обговорення; пошук та оцінка варіантів рішення; оформлення домовленостей; постмедіація тощо).

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Тема 11. Нормативне регулювання медіації

Міжнародні стандарти медіації. Європейські стандарти медіації. Медіація в українському праві. Етичні засади медіації (етичні вимоги до професії медіатора; етичні норми поведінки медіатора у медіації; етичні норми поведінки сторін та інших учасників медіації; етичні аспекти винагороди та реклами діяльності медіатора). Приклади професійних етичних нормативів. Саморегулювання в медіаторській спільноті.

Література: 1-29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Тема 12. Особливості медіації в окремих сферах відносин

Сімейна медіація. Особливості сімейних конфліктів. Причини сімейних конфліктів. Проведення сімейної медіації. Форми участі дітей у сімейній медіації.

Бізнес-медіація. Сфери застосування бізнес-медіації. Медіабельність. Види бізнес-медіації. Особливості проведення бізнес-медіації. Додаткові можливості бізнес-медіації.

Медіація в трудових відносинах. Особливості медіації в трудових відносинах. Особливості фаз (стадій, етапів) медіації в трудових відносинах.

Медіація у соціальній роботі. Шкільна медіація.

Медіація в адміністративно-правових відносинах. Медіація як форма відновного правосуддя. Узагальнені підходи до поняття «відновне правосуддя». Ознаки відновного правосуддя. Основні форми відновного правосуддя. Характеристика медіації як основної форми відновного правосуддя. Загальні ознаки медіації як форми відновного правосуддя. Елементи медіації як форми відновного правосуддя. Місце медіації у кримінальному процесі. Критерії допустимості проведення медіації як форми відновного правосуддя.

Медіація у сфері міжнародних відносин. Процедури добрих послуг та посередництва. Слідча процедура (процедура встановлення фактів). Процедура примирення.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-40, 41-69.

4. Структура залікового кредиту з дисципліни

«Психологія конфліктів та медіація»

Денна форма навчання

Тема	Кількість годин					Контрольні заходи
	Лекції	Практи- чні	Індивіду- альна робота	Самос- тійна робота	Тренінг	
Змістовий модуль 1. КОНФЛІКТОЛОГІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ						
Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Конфліктологія та медіація»	2	-	-	8	-	Реферати, дискусія, доповіді, презентації, кейси, ділові ігри, тестування
Тема 2. Сутність і структура конфлікту	4	2	1	8	1	
Тема 3. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. Змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту	2	-	-	8	-	
Тема 4. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті	2	2	1	8	2	
Тема 5. Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів	2	2	-	8	-	
Тема 6. Сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам	2	2	-	8	-	
Змістовий модуль 2. МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ						
Тема 7. Теорія медіації	2	1	1	8	1	Реферати, дискусія, доповіді, презентації, кейси, ділові ігри, тестування
Тема 8. Учасники медіації	2	1	-	8	-	
Тема 9. Майстерність медіатора	4	2	-	7	-	
Тема 10. Медіаційна процедура	4	2	1	8	1	
Тема 11. Нормативне регулювання медіації	2	-	1	7	-	
Тема 12. Особливості медіації в окремих сферах відносин	2	1	-	8	1	
Разом	30	15	5	94	6	
Вид підсумкового контролю	екзамен					

Заочна форма навчання

Тема	Лекції	Практи- чні	Самостій- на робота	Контрольні заходи
Змістовий модуль 1. КОНФЛІКТОЛОГІЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА ПРИКЛАДНИЙ АСПЕКТИ				
Тема 1. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Конфліктологія та медіація»	2	2	15	Реферати, дискусія, доповіді, презентації, кейси, ділові ігри, тестування
Тема 2. Сутність і структура конфлікту			15	
Тема 3. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. Змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту	12			
Тема 4. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті	2		15	
Тема 5. Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів			15	
Тема 6. Сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам			15	
Змістовий модуль 2. «МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ»				
Тема 7. Теорія медіації	2	2	15	Реферати, дискусія, доповіді, презентації, кейси, ділові ігри, тестування
Тема 8. Учасники медіації			15	
Тема 9. Майстерність медіатора			10	
Тема 10. Медіаційна процедура	2		11	
Тема 11. Нормативне регулювання медіації			10	
Тема 12. Особливості медіації в окремих сферах відносин			10	
Разом	8	4	138	
Вид підсумкового контролю	екзамен			

5. Тематика практичних занять

Денна форма навчання

Практичне заняття № 1

Тема: Загальна характеристика навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»

Мета: Знати загальну характеристику навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»

Питання для обговорення

1. «Психологія конфліктів та медіація»: завдання, поняття, предмет, методи вивчення, система. 2. Роль навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація» у формуванні професійної культури.

3. Взаємодія навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація» з іншими навчальними дисциплінами.

4. Джерела навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація».

5. Історія зародження науки про конфлікти.

Література: 1, 12, 23-26, 29-40, 41-42, 47-49, 52.

Практичне заняття № 2

Тема: Сутність і структура конфлікту

Мета: Вивчити сутність і структуру конфлікту

Питання для обговорення

1. Поняття, сутність та ознаки конфлікт.

2. Передумови виникнення конфлікту.

3. Значення конфлікту.

4. Структура конфлікту (об'єктивні та суб'єктивні складові).

5. Основні види і типи конфлікту.

Література: 29-40, 41, 47-48, 55, 59-69.

Практичне заняття № 3

Тема: Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. Змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту

Мета: Засвоїти передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту, а також знати змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту

Питання для обговорення

1. Причини виникнення конфліктів.

2. Динаміка конфлікту. Умови протікання конфлікту.

3. Стадії розвитку конфлікту.

4. Межі конфлікту.

5. Функції конфлікту, їх види.

6. Деструктивні наслідки конфлікту.

Література: 29-40, 41, 47-48, 55, 59-69.

Практичне заняття № 4

Тема: Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті

Мета: Вивчити стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту, також психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті

Питання для обговорення

1. Стратегії управління конфліктом.
2. Способи розв'язання і регулювання конфліктів.
3. Тактики вирішення конфліктних суперечностей.
4. Стили завершення конфліктів.
5. Методи психокорекції конфліктної поведінки.

Література: 30-32, 34-35, 41, 55, 59-69.

Практичне заняття № 5

Тема: Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів

Мета: Знати сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів

Питання для обговорення

1. Форми розв'язання конфліктів.
2. Умови й фактори розв'язання конфліктів.
3. Етапи розв'язання конфлікту.
4. Стратегії виходу з конфлікту.
5. Етика регулювання конфліктів. Етичні принципи посередницької діяльності психолога.

6. Особливості вирішення внутрішньоособистісних конфліктів.

Література: 30-32, 34-35, 41, 59-69.

Практичне заняття № 6

Тема: Сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам

Мета: Знати сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам

Питання для обговорення

1. Прогнозування розвитку конфліктної ситуації.
2. Профілактика конфліктів.
3. Попередження стресів у конфлікті.
4. Технологія попередження конфліктів.

Література: 30-32, 34-35, 41, 55, 59-69.

Практичне заняття № 7

Тема: Теорія медіації

Мета: Оволодіти теорією медіації

Питання для обговорення

1. Поняття, природа, ознаки та передумови та компоненти медіації.
2. Сфери застосування та переваги медіації.
4. Принципи медіації.
5. Види медіації.
6. Моделі медіації.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття № 8

Тема: Учасники медіації

Мета: Отримати знання про учасників медіації

Питання для обговорення

1. Право на медіацію.
2. Сторони медіації: правові умови участі сторін у медіації, правовий статус.
3. Медіатор: підготовка, функції, права і обов'язки, відповідальність.
4. Інші учасники медіації (адвокат, перекладач, фахівець (експерт), законні представники дитини).

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття № 9

Тема: Майстерність медіатора

Мета: Оволодіти знаннями про майстерність медіатора

Питання для обговорення

1. Медіатор як професія.
2. Вимоги для набуття професії медіатора.
3. Вимоги професійних організацій щодо акредитації медіаторів.
4. Компетентності медіатора.
5. Техніки медіатора.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття № 10

Тема: Медіаційна процедура

Мета: Оволодіти знаннями і практичними навичками із медіаційної процедури

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика медіаційної процедури.
2. Премедіація. Критерії медіабельності спорів.
3. Підготовка до медіаційних переговорів.
4. Стадії медіації.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття № 11

Тема: Нормативне регулювання медіації

Мета: Отримати знання із нормативного регулювання медіації

Питання для обговорення

1. Міжнародні стандарти медіації.
2. Європейські стандарти медіації.
3. Медіація в українському праві.
4. Етичні засади медіації.
5. Саморегулювання в медіаторській спільноті.

Література: 1-29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття № 12

Тема. Особливості медіації в окремих сферах відносин

Мета: Знати особливості медіації в окремих сферах відносин

Питання для обговорення

1. Сімейна медіація: особливості, причини, проведення та форми.

2. Бізнес-медіація: сфери застосування, медіабельність, види, особливості проведення та додаткові можливості.

3. Медіація в трудових відносинах: особливості, фази (стадії, етапи).

4. Медіація у соціальній роботі. Шкільна медіація.

5. Медіація в адміністративно-правових відносинах.

6. Медіація як форма відновного правосуддя.

7. Медіація у сфері міжнародних відносин.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-40, 41-69.

Заочна форма навчання Практичне заняття №1

Тема: Теорія медіації

Мета: Оволодіти теорією медіації

Питання для обговорення

1. Поняття, природа, ознаки та передумови та компоненти медіації.

2. Сфери застосування та переваги медіації.

4. Принципи медіації.

5. Види медіації.

6. Моделі медіації.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

Практичне заняття №2

Тема: Майстерність медіатора

Мета: Оволодіти знаннями про майстерність медіатора

Питання для обговорення

1. Медіатор як професія.

2. Вимоги для набуття професії медіатора.

3. Вимоги професійних організацій щодо акредитації медіаторів.

4. Компетентності медіатора.

5. Техніки медіатора.

Література: 12, 15, 23-26, 29, 32-39, 42, 47-48, 52.

6. Комплексне практичне індивідуальне завдання

КПЗ з навчальної дисципліни «Психологія конфлікту та медіація» виконується студентами у формі аналізу та інтерпретації тестових завдань, результатів ділових ігор, що стосуються курсу, а також у формі готування доповідей-презентацій. Для цього розроблено ряд тестів, ігор, тренінгів, практикумів.

Варіанти КПЗ з навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»:

1. Підготуйте доповідь-презентацію «Застосування різних стилів медіації в Україні та світі».

2. Підготуйте доповідь-презентацію «Евалюативний, фасилітативний та трансформативний стилі медіації».

3. Підготуйте доповідь-презентацію «Порівняльна характеристика різних стилів медіації».

4. Підготуйте доповідь-презентацію «Роль і значення медіації у політиці й суспільному житті».

5. Підготуйте доповідь-презентацію «Способи запобігання і розв'язання інноваційних конфліктів».

6. Підготуйте доповідь-презентацію «Революція як різновид політичних конфліктів».
7. Підготуйте доповідь-презентацію «Етичні проблеми посередництва, переговорів та медіації».
8. Підготуйте доповідь-презентацію «Особливості участі адвоката у медіації щодо визначення місця проживання дитини».
9. Підготуйте доповідь-презентацію «Правовий статус медіатора: досвід іноземних держав».
10. Підготуйте доповідь-презентацію «Інститут медіації: досвід іноземних держав».
11. Підготуйте доповідь-презентацію «Засоби проведення посередницьких переговорів та медіації».
12. Підготуйте доповідь-презентацію «Переговори і медіація: порівняльно-правовий аспект».
13. Підготуйте доповідь-презентацію «Особливості роботи посередника, самопідготовка, інструменти комунікації».
14. Підготуйте доповідь-презентацію «Роль особистісного фактору у медіаційному процесі».
15. Підготуйте доповідь-презентацію «Функції та роль фасилітації під час медіації. Принципи фасилітації».
16. Підготуйте доповідь-презентацію «NVC: підхід ненасильницької комунікації у роботі медіатора».
17. Підготуйте доповідь-презентацію «Психологічні основи успішної фасилітаційної сесії».
18. Підготуйте доповідь-презентацію «Історія фасилітації. Світові школи фасилітації».
19. Підготуйте доповідь-презентацію «Функції та роль фасилітації під час медіації. Принципи фасилітації».
20. Підготуйте доповідь-презентацію «Візуальна психодіагностика. Етапи дослідження візуально-поведінкового профілю».
21. Підготуйте доповідь-презентацію «Переваги, відмінності від інших видів та методів врегулювання спорів (переговори, арбітраж, суд)».
22. Підготуйте доповідь-презентацію «Інструменти медіатора».
23. Підготуйте доповідь-презентацію «Історія медіації на теренах України».

7. Самостійна робота студентів

№ п/п	Тема
1	Тема. Загальна характеристика навчальної дисципліни «Психологія конфліктів та медіація»
2	Тема. Сутність і структура конфлікту
3	Тема. Передумови виникнення та стадії розвитку конфлікту. Змістовий та структурно-функціональний аналіз конфлікту
4	Тема. Стратегії, тактики та стилі поведінки учасників конфлікту. Психологічні методики подолання негативних емоцій у конфлікті
5	Тема. Сутність, правила та способи розв'язання і врегулювання конфліктів
6	Тема. Сутність профілактики та передумови успішності запобігання конфліктам
7	Тема. Теорія медіації
8	Тема. Учасники медіації
9	Тема. Майстерність медіатора
10	Тема. Медіаційна процедура
11	Тема. Нормативне регулювання медіації
12	Тема. Особливості медіації в окремих сферах відносин

8. Тренінг з дисципліни

Тематика: Рольові ігри «Медіація у справах про поділ майна подружжя» та «Розв'язання конфлікту у школі».

Студенти спробують себе у ролі професійних медіаторів, проводячи медіаційні процедури у конфліктах, що виникли із сімейних відносинах, а також у сфері освіти. Обґрунтують, обрані ними стратегії і тактики медіації, а також результати, яких вони планували досягнути і яких вони реально досягнули. Проаналізують норми законодавства, етики і моралі, на яких ґрунтувалися їх медіаційні процедури.

9. Методи навчання

У навчальному процесі застосовуються: лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота, індивідуальна робота, метод опитування, тестування, ситуативне моделювання, ділові ігри, виконання КПЗ, підготовка і презентація проектів.

10. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

У процесі вивчення дисципліни «Психологія конфлікту та медіація» використовуються наступні засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- стандартизовані тести;
- поточне опитування;
- залікове модульне тестування та опитування;
- наскрізні проекти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- оцінювання результатів КПЗ;
- тренінги у вигляді рольових ігор;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- ректорська контрольна робота;
- залік;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

11. Політика оцінювання.

Політика щодо дедлайнів і перескладання. Для виконання усіх видів завдань студентами і проведення контрольних заходів встановлюють конкретні терміни. Перескладання модулів проводиться в установленому порядку.

Політика щодо академічної доброчесності. Списування під час проведення контрольних заходів заборонені. Під час контрольного заходу студент може користуватися лише дозволеними допоміжними матеріалами або засобами, йому забороняється в будь-якій формі обмінюватися інформацією з іншими студентами, використовувати, розповсюджувати, збирати варіанти контрольних завдань.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, карантин, воєнний стан, хвороба, закордонне стажування) навчання може відбуватись в дистанційній формі за погодженням із керівником курсу з дозволу дирекції інституту.

12. Критерії, форми поточного та підсумкового контролю

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з дисципліни «Психологія конфлікту та медіація» визначається як середньозважена величина, залежно від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Заліковий модуль 3	Заліковий модуль 4 (екзамен)
20%	20%	20%	40%
1. Опитування під час занять (6 тем по 5 балів = макс. 30 балів). 2. Модульна робота – макс. 70 балів	1. Опитування під час занять (6 тем по 5 балів = макс. 30 балів). 2. Письмова робота – макс. 70 балів	1. Підготовка КПЗ – макс. 40 балів 2. Захист КПЗ – макс. 40 балів 3. Оцінка за тренінг – макс. 20 балів	1. Відповідь на 2 запитання, кожне з яких 40 балів. У підсумку макс. 80 балів. 2. Розв'язання 10 тестів по 2 бали – макс. 20 балів

11. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

№	Найменування	Номер теми
1.	Опорні конспекти лекцій, навчальні посібники.	1-12
2.	Робоча навчальна програма.	1-12
3.	Збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів.	1-12
4.	Засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).	1-12
5.	Завдання для ректорського контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Конфліктологія та медіація».	1-12
6.	Програмне забезпечення: Microsoft Office Word, Microsoft PowerPoint, AIMP, Moodle.	1-12
7.	Технічне забезпечення: ноутбук, проектор.	1-12

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18. Ст. 144.
3. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, 37. Ст. 446.
4. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 № 322-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. № 40. Ст. 356.
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. № 51. Ст. 1122.
6. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9-10. Ст. 88.
8. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21. Ст. 135.
9. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40. Ст. 356.
10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-42, 42. Ст. 492.
11. Закон України «Про медіацію» від 16.11.2021 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-20/card2#Card>
12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність. Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. *Відомості Верховної Ради*. 2013. № 13. Ст. 282.
13. Про виконавче провадження: Закон України від 21.04.1999 № 606-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 24. Ст. 207.
14. Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу. Закон України від 18.03. 2004 № 1629-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 29. Ст. 367.
15. Про колективні договори і угоди: Закон України від 03.03.1998 № 3356-XII. *Відомості Верховної Ради*. 1998. № 50. Ст. 375.
16. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 382.
17. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 1.07.1993 № 137/98-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 36. Ст. 361.

18. Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України: Наказ Міністерства юстиції України від 22.02.2012 № 296/5. *Офіційний вісник України*. 2012. № 17. С. 66.

19. Про концепцію вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів: Указ Президента України від 10.05.2006 № 361/2006. *Офіційний вісник України*. 2006. № 19. С.23.

20. Про схвалення Стратегії реформування системи захисту прав споживачів на ринках фінансових послуг на 2012-2017 роки: Розпорядження Кабінету міністрів України від 31.10.2012 № 867-р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 85. Ст.265.

21. Типовий закон Комісії Організації Об'єднаних Націй по праву міжнародної торгівлі про міжнародну комерційну погоджувальну процедуру від 24.06.2002 URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_117

22. Рекомендація № R (99) 19 Комітету міністрів Ради Європи державам - членам Ради, які зацікавлені в організації медіації у кримінальних справах від 15.09.1999 № R(99)19. *Відновне правосуддя в Україні: Щоквартальний бюлетень*. 2005. № 1-2. С. 50-53.

23. Про деякі аспекти медіації у цивільних та господарських правовідносинах. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту та Ради від 21.05.2008. URL: <http://www.ukrmediation.com.ua>

24. Рекомендація № R (98) 1 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в сімейних справах від 21.01.1998 URL: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/>

25. Рекомендації Rec (2002) 10 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо медіації в цивільних справах від 18.09.2002 URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/\\$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/6b6c1e2e6ad3e2fcc225745c0034f4cc/7442a47eb0b374b9c2257d8700495f8b/$FILE/%D0%A0%D0%B5%D0%BA%)

26. Директива Європейського Союзу № 2008/52 Європейського Парламенту та Європейської Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах ; URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_a95

27. Документи Комітету Міністрів Ради Європи ; URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/7442A47EB0B374B9C2257D8700495F8B)

28. Документи щодо європейських стандартів у сфері судочинства; URL: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/F8C093AD5CB7148BC2257D8D002488A](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/F8C093AD5CB7148BC2257D8D002488A)

Література:

Основна:

29. Біцай А. Участь адвоката в медіації: монографія. К.: Алерта, 2017. 260 с.

30. Вайнагій М. В. Теоретико-правові проблеми переговорного процесу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ - 2021, 19 с.

31. Ващенко І. В., Кляп М. І. Конфліктологія та теорія переговорів: навч. посіб. К, В-во: «Знання», 2013, 407 с.

32. Вступ до альтернативного вирішення спорів: навч. посіб. / Г. В. Анікіна, Ю. В. Білоусов, Н. Л. Бондаренко-Зелінська [та ін.]; під ред. У. Хелльманна, Н. Л. Бондаренко-Зелінської. Хмельницький: Хмельницький університет управління та права, 2017. 234 с.

33. Конфліктологія та медіація: навчальний посібник / В. І. Докаш. Чернівці, Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000», 2021. 249 с.

34. Мазаракі Н. А. Медіація в Україні: теорія та практика: монографія. Київ: Інститут законодавства ВР України, 2018. 276 с.

35. Медіація у професійній діяльності юриста: підручник / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилюк, І. Городиський [та ін.]; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. Одеса: Екологія, 2019. 456 с.

36. Нестор Н. В. Запровадження медіації в кримінальному процесі України: проблеми теорії та практики: монографія. К.: Алерта, 2018. 182 с.

37. Рахліс В. Л., Павленко О. О. Переговори і медіація: підручник для підготовки професійного переговорника. Дніпро ТОВ «Дріант», видання 2-е перероблене, 2021. 344 с.

38. Чанишева Г. І. Соціальний діалог: навч.-метод. посібник. Одеса: Фенікс, 2021. 81 с.

Допоміжна:

39. Барабаш О. Стратегії поведінки в конфліктній ситуації. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С.208–212.
40. Галіян І. М. Медіація та консиліація як примирні процедури внутрішнього корпоративного конфлікту. *Часопис Київського університету права*. 2020. №3. С. 201-203.
41. Гаро Г. О. Мирне вирішення сімейних спорів. Х.: Фактор, 2019. 80 с.
42. Дмитренко А. А., Мазур М. Р. Особливості медіації у кримінальному провадженні України. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2021. С. 273-277.
43. Дутко А., Нагірняк О. Медіація як спосіб вирішення сімейних спорів. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія: "Юридичні науки"*. 2020. Т. 7. № 1. С. 148-152.
44. Лапкін А. В. Участь прокурора в кримінальному провадженні на підставі угоди про примирення. URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/viewFile/62776/58260>
45. Любченко Я. П. Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01. Харків, 2018. С. 120.
46. Любченко Я. П. Сутність альтернативних способів вирішення правових спорів. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. праць*. Одеса, 2017. Вип. 79. С. 66–72.
47. Можайкіна О. С. Поняття та зміст основних принципів медіації в цивільно-правових відносинах. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції* 2017. № 5. С. 55–58.
48. Можайкіна О. Правовий аналіз врегулювання спору за участю судді. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2018. № 2. С. 174–180.
49. Прущак В. Роль судді під час здійснення процедури врегулювання спору за участю судді: проблемні аспекти та шляхи їх подолання. *Цивільне право і процес*. 2018. С. 44–48.
50. Романадзе Л. Про медіацію та українське законодавство. URL: <http://law.usu.edu.ua/malymy-krokaty-doyevropy-luyiza-romanadze-pro-te-yak-mediatsiya-spryuayenablyzhennyu-ukrayinskogo-ta-yevropejskogo-zakonodavstva/>
51. Романадзе Л. Д. Врегулювання спору за участю судді та інші процесуальні новели: вплив на розвиток медіації. URL: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Stattya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protseksodeksiv-2.pdf>
52. Федчишин Д. В. До питання про процедури альтернативного вирішення земельних спорів в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. № 1. С. 48.

Інформаційні ресурси

53. WEB-психолог. URL: <http://www.sinor.ru/~ogloblin/tests.php>
54. Конфликты–конфликтология. URL: <http://www.conflictus.ru>.
55. Організація з безпеки та співробітництва в Європі (Organization for Security and Cooperation in Europe (OSCE)). URL: <http://www.osce.org>
56. Організація об'єднаних Націй (United Nations) <http://www.un.org/>
57. Програма розвитку ООН (UNDP). URL: <http://www.undp.org>
58. Рада Європи (Council of Europe). URL: <http://www.coe.int>
59. Сайт міжнародної асоціації конфліктологів. URL: <http://www.confstud.ru>.
60. Спеціалізована установа ООН з питань освіти, науки, культури та комунікацій (UNESCO). URL: <http://www.unesco.org>
61. Український незалежний центр політичних досліджень. URL: <http://www.ucipr.org.ua>
62. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.uceps.org>
63. Фонд «Демократичні ініціативи». URL: <http://www.dif.org.ua>
64. Центр «Соціальний моніторинг». URL: <http://www.smc.org.ua>
65. Центр конфліктології ІС РАН. URL: <http://www.conflictokog2.isras.ru>.
66. Центральна Європейська Ініціатива (Central European Initiative). URL: <http://www.ceinet.org>